

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

19. prosince 2024*

„Řízení o předběžné otázce – Článek 49 SFEU – Svoboda usazování – Článek 63 SFEU – Volný pohyb kapitálu – Určení, jaká svoboda pohybu je relevantní – Služby na vnitřním trhu – Směrnice 2006/123/ES – Článek 15 – Požadavky související s držením podílu na kapitálu společnosti – Kapitálová účast ryze finančního investora v rámci profesní advokátní společnosti – Zrušení zápisu této společnosti na seznamu členů advokátní komory kvůli této účasti – Omezení svobody usazování a volného pohybu kapitálu – Odůvodnění vycházející z ochrany nezávislosti advokátů a příjemců právních služeb – Nezbytnost – Přiměřenost“

Ve věci C-295/23,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná na základě článku 267 SFEU rozhodnutím Bayerischer Anwaltsgerichtshof (Bavorská disciplinární komise pro advokáty, Německo) ze dne 20. dubna 2023, došlým Soudnímu dvoru dne 9. května 2023, v řízení

Halmer Rechtsanwaltsgesellschaft UG

proti

Rechtsanwaltskammer München,

za účasti:

SIVE Beratung und Beteiligung GmbH,

Daniel Halmer,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení: K. Lenaerts, předseda, F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos, I. Jarukaitis, M. L. Arastey Sahún, S. Rodin, D. Gratsias a M. Gavalec (zpravodaj), předsedové senátů, E. Regan, I. Ziemele, Z. Csehi a O. Spineanu-Matei, soudci,

generální advokát: M. Campos Sánchez-Bordona,

za soudní kancelář: N. Mundhenke, radová,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 30. dubna 2024,

* Jednací jazyk: němčina.

s ohledem na vyjádření, která předložili:

- za Halmer Rechtsanwaltsgesellschaft UG, SIVE Beratung und Beteiligung GmbH a Daniela Halmera: M. Quecke a D. Uwer, Rechtsanwälte,
- za Rechtsanwaltskammer München: C. Wolf, Professor,
- za německou vládu: J. Möller, M. Hellmann, A. Sahner a J. Simon, jako zmocněnci,
- za španělskou vládu: Á. Ballesteros Panizo, M. Morales Puerta a A. Pérez-Zurita Gutiérrez, jako zmocněnci,
- za francouzskou vládu: R. Bénard, B. Fodda a T. Lechevallier, jako zmocněnci,
- za chorvatskou vládu: G. Vidović Mesarek, jako zmocněnkyně,
- za rakouskou vládu: A. Posch, J. Schmoll, M. Aufner, A. Kögl a P. Thalmann, jako zmocněnci,
- za slovinskou vládu: V. Klemenc a T. Mihelič Žitko, jako zmocněnkyně,
- za Evropskou komisi: L. Armati, M. Mataija a G. von Rintelen, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 4. července 2024,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 49 a čl. 63 odst. 1 SFEU, jakož i čl. 15 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu (Úř. věst. 2006, L 376, s. 36).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společnostmi Halmer Rechtsanwaltsgesellschaft UG (dále jen „společnost HR“) a Rechtsanwaltskammer München (Mnichovská advokátní komora, Německo) (dále jen „Mnichovská advokátní komora“) ohledně rozhodnutí této komory vyškrtnout společnost HR ze seznamu svých členů.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 V bodech 6, 33, 39, 40, 55, 56, 73 a 101 odůvodnění směrnice 2006/123 je uvedeno:
„(6) Tyto překážky nelze odstranit pouhým spoléháním se na přímé použití článků 43 a 49 Smlouvy [49 a 56 SFEU], neboť na jedné straně by jejich řešení případ od případu prostřednictvím řízení pro nesplnění povinnosti proti dotyčným členským státům bylo pro vnitrostátní orgány i orgány Společenství zvláště po rozšíření velmi složité, a na straně druhé odstranění velkého množství překážek vyžaduje předchozí koordinaci vnitrostátních

právních soustav, včetně zavedení správní spolupráce. Jak uznaly Evropský parlament a Rada, dotvoření skutečného vnitřního trhu služeb umožňuje legislativní nástroj Společenství.

[...]

- (33) Služby, na něž se vztahuje tato směrnice, se týkají širokého spektra neustále se vyvíjejících činností[...]. Zahrnuty jsou i služby poskytované jak podnikům, tak i spotřebitelům, jako například právní nebo daňové poradenství, [...]

[...]

- (39) Pojetí ‚povolovacího režimu‘ by mělo mimo jiné zahrnovat správní postupy pro udělování povolení, licencí, souhlasů nebo koncesí a také povinnost být za účelem způsobilosti k výkonu činnosti registrován jako člen profesní organizace nebo být zapsán v registru [...].

- (40) Pojetí ‚naléhavých důvodů obecného zájmu‘, na které odkazují některá ustanovení této směrnice, bylo rozvinuto Soudním dvorem v jeho judikatuře týkající se článků 43 a 49 Smlouvy [49 a 56 SFEU] a může se vyvíjet i dále. V tomto pojetí, jak jej uznává judikatura Soudního dvora, jsou zahrnuty přinejmenším tyto důvody: [...] ochrana příjemců služeb; ochrana spotřebitele; [...] zabezpečení řádného fungování justice[...]

[...]

- (55) Touto směrnicí by neměla být dotčena možnost členských států odejmout povolení poté, co byla vydána, pokud podmínky pro udělení takového povolení nejsou nadále plněny.

- (56) Podle judikatury Soudního dvora představují veřejné zdraví, ochrana spotřebitele, zdraví zvířat a ochrana městského prostředí naléhavé důvody obecného zájmu. Tyto naléhavé důvody mohou ospravedlnit použití povolovacích režimů a jiných omezení. Avšak žádný takový povolovací režim či omezení by neměly diskriminovat na základě státní příslušnosti. Rovněž by měly vždy být respektovány zásady nezbytnosti a přiměřenosti.

[...]

- (73) Požadavky, které mají být hodnoceny, zahrnují vnitrostátní pravidla, která na základě jiných důvodů než těch, jež se vztahují k odborným kvalifikacím, vyhrazují přístup k některým činnostem jen pro některé poskytovatele. Mezi tyto požadavky patří také povinnost poskytovatele přijmout určitou právní formu, zvláště pak být právníčkou osobou, osobní společností, neziskovou organizací nebo společností vlastněnou výhradně fyzickými osobami, a požadavky související s držením podílů na kapitálu společnosti, zvláště pak povinnost vlastnit minimální výši kapitálu pro určité činnosti poskytované služby nebo mít zvláštní odbornou kvalifikaci pro držení podílu na kapitálu nebo pro řízení určitých společností. [...]

[...]

- (101) Je nezbytné a je v zájmu příjemců, zejména spotřebitelů, zajistit, aby poskytovatelé mohli nabízet víceoborové služby a aby omezení v tomto ohledu byla limitována na to, co je nezbytné k zajištění nestrannosti, nezávislosti a bezúhonnosti regulovaných povolání. [...]"

4 Článek 1 odst. 1 této směrnice stanoví:

„Tato směrnice stanoví obecná ustanovení k usnadnění výkonu svobody usazování pro poskytovatele služeb a volného pohybu služeb při zachování vysoké kvality služeb.“

5 Článek 2 odst. 1 uvedené směrnice stanoví:

„Tato směrnice se vztahuje na služby poskytované poskytovateli usazenými v některém členském státě.“

6 Článek 4 téže směrnice zní:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

- 1) ‚službou‘ jakákoli samostatná výdělečná činnost poskytovaná zpravidla za úplatu ve smyslu článku 50 Smlouvy [57 SFEU];
- 2) ‚poskytovatelem‘ jakákoli fyzická osoba, která je státním příslušníkem některého členského státu, nebo jakákoli právnická osoba podle článku 48 Smlouvy [54 SFEU], usazená v některém členském státě a nabízející nebo poskytující službu;

[...]

- 5) ‚usazením‘ skutečné provozování výdělečné činnosti podle článku 43 Smlouvy [49 SFEU] poskytovatelem po neurčitou dobu a prostřednictvím stálé infrastruktury, v níž je činnost poskytování služby skutečně vykonávána;
- 6) ‚povolovacím režimem‘ každý postup, podle kterého musí poskytovatel nebo příjemce postupovat, aby od příslušného orgánu získal formální nebo implicitní rozhodnutí o přístupu k činnosti poskytování služeb nebo o jejím výkonu;
- 7) ‚požadavkem‘ jakákoli povinnost, zákaz, podmínka nebo omezení vyplývající z právních a správních předpisů členských států nebo z judikatury, správní praxe, pravidel profesních subjektů nebo kolektivních pravidel profesních sdružení nebo jiných profesních organizací přijatých v rámci výkonu jejich právní autonomie; pravidla stanovená v kolektivních smlouvách sjednaných sociálními partnery se sama o sobě za požadavky ve smyslu této směrnice nepovažují;
- 8) ‚naléhavými důvody obecného zájmu‘ důvody uznané za takové judikaturou Soudního dvora, včetně těchto důvodů: [...] ochrana spotřebitelů, příjemců služeb [...];
- 9) ‚příslušným orgánem‘ jakýkoli subjekt nebo orgán, který má v členském státě dozorní nebo regulační úlohu v souvislosti s činnostmi v oblasti poskytování služeb, zejména správní orgány včetně soudů působících ve funkci správních orgánů, profesní subjekty a ta profesní sdružení nebo jiné profesní organizace, které při výkonu své právní autonomie kolektivně regulují přístup k činnostem poskytování služeb nebo jejich výkon;

[...]

11) ‚regulovaným povoláním‘ odborná činnost nebo soubor odborných činností ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice [Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací (Úř. věst. 2005, L 255, s. 22)];

[...]“

7 Článek 9 odst. 1 směrnice 2006/123 stanoví:

„Členské státy nepodrobí přístup k činnosti poskytování služeb nebo její výkon povolovacímu režimu, nejsou-li splněny tyto podmínky:

- a) povolovací režim nediskriminuje dotčeného poskytovatele;
- b) potřeba povolovacího režimu je opodstatněna naléhavým důvodem obecného zájmu;
- c) sledovaného cíle nelze dosáhnout pomocí méně omezujícího opatření, zejména z toho důvodu, že k následné kontrole by docházelo příliš pozdě na to, aby byla skutečně účinná.“

8 Článek 11 odst. 4 této směrnice zní:

„Tímto článkem není dotčena možnost členských států odejmout povolení v případech, kdy nejsou nadále plněny podmínky pro udělení povolení.“

9 Článek 15 uvedené směrnice, nadepsaný „Požadavky podléhající hodnocení“, stanoví:

„1. Členské státy posoudí, zda jsou v rámci jejich právního systému uplatňovány některé požadavky uvedené v odstavci 2, a zajistí, aby všechny takové požadavky byly slučitelné s podmínkami stanovenými v odstavci 3. Členské státy přizpůsobí své právní a správní předpisy tak, aby byly slučitelné s těmito podmínkami.

2. Členské státy posoudí, zda jejich právní systém podmiňuje přístup k činnosti poskytování služeb nebo její výkon splněním kteréhokoliv z těchto nediskriminačních požadavků:

[...]

- c) požadavky související s držením podílu na kapitálu společnosti;

[...]

3. Členské státy prověří, zda požadavky uvedené v odstavci 2 splňují tyto podmínky:

- a) nepřípustnost diskriminace: požadavky nesmějí být přímo ani nepřímo diskriminační na základě státní příslušnosti nebo v případě společností na základě umístění jejich sídla;
- b) nezbytnost: požadavky musejí být opodstatněné naléhavým důvodem obecného zájmu;
- c) přiměřenost: požadavky musejí být vhodné k zajištění dosažení sledovaného cíle, nesmějí překračovat rámec toho, co je pro dosažení daného cíle nezbytné, a není možné je nahradit jinými, méně restriktivními opatřeními, jimiž by bylo dosaženo stejného výsledku.

[...]

5. Ve zprávě o vzájemném hodnocení stanovené v čl. 39 odst. 1 členské státy uvedou:

a) požadavky, které hodlají zachovat, a důvody, proč tyto požadavky považují za vyhovující podmínkám stanoveným v odstavci 3;

[...]

6. Členské státy nezavedou od 28. prosince 2006 žádný nový požadavek odpovídající druhu požadavků uvedených v odstavci 2, pokud tento požadavek nesplní podmínky stanovené v odstavci 3.

[...]“

10 Článek 25 téže směrnice, nadepsaný „Víceoborové činnosti“, v odstavcích 1 a 2 stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby se na poskytovatele nevztahovaly požadavky, které jim ukládají povinnost vykonávat výhradně danou konkrétní činnost nebo které omezují společné vykonávání různých činností nebo jejich vykonávání v rámci partnerství.

Takové požadavky se však mohou vztahovat na tyto poskytovatele:

a) regulovaná povolání, je-li to opodstatněné za účelem zaručení souladu s pravidly upravujícími profesní etiku a chování, jež se liší v závislosti na zvláštní povaze každé profese, a nezbytné pro zajištění jejich nezávislosti a nestrannosti;

[...]

2. Jsou-li víceoborové činnosti mezi poskytovateli uvedenými v odst. 1 písm. a) a b) povoleny, členské státy zajistí, aby:

a) se předešlo střetu zájmů a neslučitelnosti některých činností;

b) byla zabezpečena nezávislost a nestrannost nutná pro vykonávání některých činností;

c) pravidla upravující profesní etiku a chování u různých činností byla navzájem slučitelná, zejména pokud jde o profesní tajemství.“

Německé právo

Dřívější advokátní řád

11 Podle § 7 Bundesrechtsanwaltsordnung (spolkový advokátní řád) ve znění účinném do 31. července 2022, který se použije na skutkový stav ve věci v původním řízení (dále jen „dřívější advokátní řád“), platilo, že zápis do seznamu členů advokátní komory se neprovede, existují-li pochybnosti o způsobilosti žadatele vykonávat činnost nezávislého orgánu přispívajícího k výkonu spravedlnosti.

12 Ustanovení § 59a odst. 1 a 2 tohoto advokátního řádu znělo:

„(1) Advokáti se mohou sdružovat se členy advokátní komory a komory patentových zástupců, daňovými poradci, daňovými zástupci, auditory a certifikovanými účetními za účelem společného výkonu svého povolání v rámci své profesní kvalifikace. [...]

(2) Advokáti rovněž mohou své povolání vykonávat společně s:

1. příslušníky advokátní profese z jiných států, kterým [...] je povoleno usazovat se v oblasti působnosti tohoto zákona a kteří mají advokátní kancelář v zahraničí,
2. patentovými zástupci, daňovými poradci, daňovými zástupci, auditory nebo certifikovanými účetními z jiných států, kteří vykonávají povolání, jež je z hlediska odborné přípravy a kvalifikace srovnatelné s povoláními, na něž se vztahují Patentanwaltsordnung [(řád pro patentové zástupce)], Steuerberatungsgesetz [(zákon o povolání daňového poradce)] nebo Wirtschaftsprüferordnung [(auditorský řád)], a kteří svá povolání mohou vykonávat společně s patentovými zástupci, daňovými poradci, daňovými zástupci, auditory nebo certifikovanými účetními v oblasti působnosti tohoto zákona.“

13 V rozhodnutí ze dne 12. ledna 2016 Bundesverfassungsgericht (Spolkový ústavní soud, Německo) shledal, že § 59a odst. 1 první věta uvedeného advokátního řádu je neslučitelný s čl. 12 odst. 1 Grundgesetz (německý základní zákon) v rozsahu, v němž zakazuje advokátům sdružovat se v profesní občanské společnosti za účelem výkonu povolání s lékaři a lékárníky.

14 Ustanovení § 59c dřívějšího advokátního řádu povolovalo, aby advokacii vykonávaly advokátní společnosti ve formě kapitálových společností.

15 Podle § 59d tohoto advokátního řádu platilo, že žádost o zápis do seznamu členů advokátní komory podaná advokátní společností, která nesplňuje požadavky uvedené v § 59e zmíněného advokátního řádu, musí být zamítnuta.

16 V ustanovení § 59e tohoto advokátního řádu bylo uvedeno:

„(1) Společníky advokátní společnosti mohou být pouze advokáti a příslušníci povolání uvedených v § 59a odst. 1 první větě a odstavci 2. Musí být v rámci advokátní společnosti profesně činní. Ustanovení § 59a odst. 1 věty 3 a 4 a § 172a se použijí obdobně.

(2) Většinu obchodních podílů i hlasovacích práv musí mít advokáti. Jestliže společníci nejsou oprávněni k výkonu některého z povolání uvedených v odstavci 1 první větě, nemají hlasovací právo.

(3) Podíly na advokátní společnosti nesmí být drženy na účet třetích osob a třetí osoby nesmí mít podíl na zisku advokátní společnosti.

(4) Společníci mohou k výkonu práv společníků zmocnit pouze ty společníky, kteří mají hlasovací právo a jsou příslušníky stejného povolání nebo jsou advokáty.“

17 Za účelem zajištění nezávislosti vedení advokátní společnosti bylo v § 59f dřívějšího advokátního řádu stanoveno:

„(1) Advokátní společnost odpovědně řídí advokáti. Jednateli musí být z převážné části advokáti.

(2) Jednateli mohou být pouze osoby oprávněné k výkonu některého z povolání uvedených v § 59e odst. 1 první větě.

(3) Odstavec 1 druhá věta a odstavec 2 se použijí obdobně na prokuristy a zmocněné zástupce celého podniku.

(4) Při výkonu advokacie musí být zaručena nezávislost advokátů, kteří jsou jednateli nebo zmocněnci podle odstavce 3. Zakazuje se ovlivňování ze strany společníků, a to zejména prostřednictvím pokynů nebo smluvních vztahů.“

18 V ustanovení § 59h odst. 3 tohoto advokátního řádu bylo uvedeno:

„Zápis do seznamu členů advokátní komory se zruší, pokud advokátní společnost přestane splňovat podmínky stanovené v § 59c, § 59e, § 59f, § 59i a § 59j, ledaže advokátní společnost začne v přiměřené lhůtě, kterou stanoví advokátní komora, postupovat v souladu se zákonem. [...]“

Nový advokátní řád

19 Spolkový advokátní řád byl k 1. srpnu 2022 pozměněn zákonem Gesetz zur Neuregelung des Berufsrechts der anwaltlichen und steuerberatenden Berufsausübungsgesellschaften sowie zur Änderung weiterer Vorschriften im Bereich der rechtsberatenden Berufe (zákon o nové právní úpravě společností věnujících se výkonu svobodného povolání advokáta a daňového poradce, jakož i o změně dalších ustanovení týkajících se povolání v oblasti právního poradenství) ze dne 7. července 2021 (BGBl. 2021 I, s. 2363).

20 Ustanovení § 59c takto pozměněného advokátního řádu (dále jen „nový advokátní řád“), nadepsané „Společnosti věnující se výkonu svobodného povolání společně s příslušníky jiných profesí“, zní:

„(1) Advokáti jsou rovněž oprávněni sdružovat se za účelem společného výkonu povolání ve společnosti věnující se výkonu svobodného povolání podle § 59b

1. se členy advokátní komory, členy komory patentových zástupců, daňovými poradci, daňovými zástupci, auditory a certifikovanými účetními,

2. s příslušníky advokátní profese z jiných států, kterým je podle zákona o činnosti evropských advokátů v Německu nebo § 206 [nového advokátního řádu] povoleno usadit se v oblasti působnosti tohoto zákona,

3. s patentovými zástupci, daňovými poradci, daňovými zástupci, auditory a certifikovanými účetními z jiných států, kteří na základě řádu pro patentové zástupce, zákona o povolání daňového poradce nebo auditorského řádu mohou svá povolání vykonávat společně s patentovými zástupci, daňovými poradci, daňovými zástupci, auditory a certifikovanými účetními, kteří spadají do působnosti tohoto zákona,

4. s osobami, které v rámci společnosti věnují se výkonu svobodného povolání, vykonávají svobodné povolání ve smyslu § 1 odst. 2 Partnerschaftsgesellschaftsgesetz [(zákon o profesních občanských společnostech)], ledaže by takové sdružování nebylo slučitelné s výkonem povolání advokáta, zejména s jeho postavením nezávislého soudního orgánu, nebo by mohlo ohrozit důvěru v jeho nezávislost.

Sdružování ve smyslu první věty bodu 4 lze vyloučit zejména tehdy, pokud jiná osoba poukáže na okolnost, která by v případě advokáta vedla k odeprání zápisu na seznam členů advokátní komory podle § 7.

(2) Předmětem podnikání společnosti věnují se výkonu svobodného povolání uvedené v odstavci 1 je právní poradenství a zastupování. Lze vykonávat i jiné povolání než povolání advokáta. Ustanovení § 59d až § 59q se vztahují pouze na společnosti věnující se výkonu svobodného povolání, které se zabývají výkonem povolání advokáta.“

Trestní zákoník

- 21 Podle § 203 odst. 1 bodu 3 Strafgesetzbuch (trestní zákoník) je advokát povinen dodržovat profesní tajemství ve vztahu ke skutečnostem, o kterých se dozvěděl v důsledku své profesní činnosti. Podle odstavce 3 uvedeného paragrafu ovšem může profesní tajemství sdělit osobám, s nimiž spolupracuje v rámci své profesní činnosti nebo v rámci výkonu veřejné služby, pokud je to nezbytné pro činnost těchto osob.

Zákon o společnostech s ručením omezeným

- 22 V ustanovení § 37 odst. 1 Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (zákon o společnostech s ručením omezeným) je uvedeno:

„Jednatelé mají vůči společnosti povinnost dodržovat omezení zástupčího oprávnění, jež jsou vymezena ve stanovách nebo, není-li ve stanovách uvedeno odlišné pravidlo, v usnesení společníků.“

- 23 Z ustanovení § 46 bodů 5 a 7 tohoto zákona vyplývá, že o jmenování a odvolání jednatelů a prokuristů musí rozhodnout valná hromada. Ustanovení § 46 v bodě 6 stanoví, že se společníci musí vyjádřit k opatřením týkajícím se kontroly a dohledu nad vedením.

- 24 Ustanovení § 51a uvedeného zákona zní:

„(1) Jednatelé jsou povinni neprodleně poskytnout každému společníkovi, který o to požádá, informace o obchodních záležitostech společnosti a umožnit mu nahlédnout do účetnictví a dalších dokumentů.

(2) Jednatelé mohou takové žádosti o informace a nahlížení do dokumentů odmítnout, jestliže se lze obávat, že je společník použije k účelům, které nikterak nesouvisí s danou společností, a způsobí tak společnosti nebo přidruženému podniku nezanedbatelnou újmu. Odmítnout poskytnutí informací nebo nahlížení do dokumentů lze pouze na základě rozhodnutí společníků.

(3) Ve stanovách společnosti se od těchto ustanovení nelze odchýlit.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 25 HR je advokátní společnost se sídlem v Höhenmoos (Německo), která byla založena ve formě *Unternehmersgesellschaft* (UG), tedy kapitálové společnosti, na kterou se vztahuje zákon o společnostech s ručením omezeným, avšak její minimální základní kapitál je nižší než 25 000 eur, což je částka, která je běžně stanovena pro tento typ společností. Jejím jednatelem a jediným společníkem byl původně Daniel Halmer, který vykonával povolání advokáta.
- 26 Společnost HR, která byla založena smlouvou ze dne 30. ledna 2020, byla dne 16. července 2020 zapsána do obchodního rejstříku vedeného u Amtsgericht Traunstein (okresní soud v Traunsteinu, Německo) a dne 6. srpna 2020 na seznam členů Mnichovské advokátní komory, a to rozhodnutím této komory ze dne 28. července 2020.
- 27 Na základě smlouvy o převodu ze dne 31. března 2021 převedl D. Halmer 51 ze 100 obchodních podílů ve společnosti HR na společnost SIVE Beratung und Beteiligung GmbH (dále jen „společnost SIVE“), což je společnost s ručením omezeným založená podle rakouského práva.
- 28 Stanovy společnosti HR byly pozměněny tak, aby umožňovaly převod obchodních podílů na kapitálovou společnost nezapsanou do seznamu členů advokátní komory; vedení společnosti HR přitom bylo vyhrazeno pouze advokátům zapsaným do seznamu členů advokátní komory, aby byla zaručena nezávislost této společnosti. Pozměněná relevantní ustanovení těchto stanov obsahovala následující pasáže:

„Článek 2 – Předmět podnikání společnosti

(1) Předmětem podnikání společnosti je vyřizování právních záležitostí třetích osob, včetně právního poradenství, prostřednictvím advokátní činnosti, kterou vykonávají pouze advokáti zapsaní do seznamu členů advokátní komory, kteří pracují pro společnost, a to nezávisle, na vlastní odpovědnost a v souladu s právními předpisy, kterými se řídí výkon jejich povolání, a nepodléhají přitom žádným pokynům. Pro tyto účely společnost vytváří nezbytné podmínky, pokud jde o zaměstnance, vybavení a prostory, a provádí s tím související úkony; zejména sjedná pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou při výkonu povolání, které vyžadují právní předpisy, jimiž se řídí výkon povolání advokáta.

(2) Společnost nesmí postupovat v rozporu s platnými požadavky a zákazy [stanovenými v advokátním řádu] ani s dalšími právními předpisy, jimiž se řídí výkon povolání advokáta. Zejména nesmí bránit svobodnému výkonu povolání advokátů, kteří pro ni pracují. Společnost může inzerovat své služby pouze v mezích stanovených právními předpisy, jimiž se řídí výkon povolání advokáta. Společnost není oprávněna vykonávat obchodní a bankovní činnost ani jinou činnost komerční povahy.

[...]

Článek 8 – Převod obchodních podílů

Převod obchodních podílů a jejich částí je platný pouze s písemným souhlasem valné hromady. Souhlas se uděluje rozhodnutím společníků, k němuž je zapotřebí 75 % většiny hlasů oprávněných hlasovat.

Článek 9 – Vedení a zastupování

(1) Činnost společnosti odpovědným způsobem řídí výlučně advokáti, a to v souladu se zákonem, příslušnými profesními předpisy a těmito stanovami. Společnost má jednoho nebo více jednatelů. Společnost má v místě svého sídla kancelář, v níž pracuje alespoň jeden za společnost odpovídající vedoucí advokát, pro kterého je tato kancelář ústředím jeho činnosti.

(2) Je-li jmenován pouze jeden jednatel, zastupuje společnost pouze on. Je-li jmenováno více jednatelů, zastupují společnost dva jednatelé společně nebo jeden jednatel společně s prokuristou.

[...]

(4) Jednatelé vykonávají povolání advokáta nezávisle a na vlastní odpovědnost. V tomto ohledu se zakazuje jakékoliv ovlivňování činnosti jednatele ze strany společníků, valné hromady nebo ostatních jednatelů, například prostřednictvím pokynů, smluvních vazeb, způsobení nepříznivých následků či pohrůžky způsobení takových následků (např. odvolání z funkce [...] nebo opatření ve smyslu § 46 bodu 6 zákona o společnostech s ručením omezením). Právě uvedené platí zejména pro konkrétní úkony přijetí, odmítnutí a správy zmocnění společnosti. Společníci, valná hromada ani ostatní jednatelé kromě toho nesmí jednatelům nikdy bránit ve výkonu povolání advokáta v souladu s jejich profesními povinnostmi (vyplývajícími zejména z advokátního řádu a etického kodexu advokátů). Jednatele lze s výjimkou případu odvolání ze závažných důvodů odvolat pouze na základě jednomyslného rozhodnutí společníků. Společníci se zavazují – i když sami nejsou zapsáni do seznamu členů advokátní komory – že budou v rámci výkonu svých práv jakožto společníků vždy postupovat tak, aby jejich vlastní jednání, jakož i z něj plynoucí jednání společnosti bylo v souladu s právní úpravou týkající se výkonu povolání advokáta (zejména s advokátním řádem a etickým kodexem advokátů). Jednatelé poskytují společníkům poradenství v otázkách vyplývajících z právní úpravy, kterou se řídí výkon povolání advokáta.

(5) Prokuristy a zmocněnými zástupci mohou být jmenováni pouze advokáti. Na prokuristy a zmocněné zástupce se obdobně použije odstavec 4; tím není dotčena pravomoc jednatelů udělovat pokyny, kterou mají vůči prokuristovi nebo zmocněnému zástupci na základě pracovního poměru nebo zmocnění.

[...]

Článek 11 – Přijímání rozhodnutí

(1) Rozhodnutí společníků se přijímají prostou většinou, pokud zákon nebo tyto stanovy nestanoví jinou většinu. Držitel každého obchodního podílu má jeden hlas. Rozhodnutí, která odporují čl. 9 odst. 4 nebo 5, jsou nepřipustná.

[...]

Článek 13 – Výkon práva na informace a na nahlížení do dokumentů ve smyslu § 51a zákona o společnostech s ručením omezeným

Jednatelé, prokuristé a zmocnění zástupci musí postupovat v souladu s povinností advokáta dodržovat profesní tajemství, pokud možno i vůči valné hromadě a všem společníkům, s nimiž nespolupracují v rámci své profesní činnosti a kteří sami nepodléhají povinnosti dodržovat profesní tajemství, za jejíž nedodržení se ukládá trestní sankce. Požádá-li společník o nahlédnutí do dokumentů nebo o informace o skutečnostech, na které se vztahuje povinnost advokáta

dodržovat profesní tajemství, musí být zastoupen osobou, která má povinnost dodržovat profesní tajemství ze zákona (např. advokátem, daňovým poradcem, auditorem), a to i ve vztahu k tomuto společníkovi. Pokud jde o nahlížení nebo informace týkající se skutečností, na které se vztahuje povinnost advokáta dodržovat profesní tajemství, sami společníci jsou na základě této společenské smlouvy podle § 203 odst. 4 druhé věty bodu 1 trestního zákoníku přímo a bezprostředně povinni dodržovat profesní tajemství. V každém případě platí, že před tím, než se společník bude moci na základě nahlížení do dokumentů nebo získání informací sám přímo seznámit se skutečnostmi, na které se vztahuje povinnost advokáta dodržovat profesní tajemství, musí být příslušným jednatelem v souladu s § 203 odst. 4 druhou větou bodem 1 trestního zákoníku zavázán k povinnosti dodržovat profesní tajemství. Odchylně od § 51a odst. 2 druhé věty zákona o společnostech s ručením omezeným není pro neposkytnutí informací nebo odepření možnosti nahlédnout do dokumentů zapotřebí rozhodnutí společníků.

[...]

Článek 17 – Změny stanov; zrušení společnosti; povinnost poskytovat informace

(1) Rozhodnutí týkající se změn těchto stanov a zrušení společnosti jsou platná pouze tehdy, jsou-li přijata většinou 75 % hlasů odevzdaných na řádně svolané valné hromadě, která je usnášeníschopná. Pro změny čl. 9 odst. 4 a 5 a článku 13 těchto stanov je nutná jednomyslnost.

(2) Jakákoliv změna stanov, společníků nebo osoby oprávněné k zastupování, jakékoliv rozhodnutí týkající se práva jednatelů na individuální zastupování, jakož i zřízení nebo zrušení poboček musí být neprodleně oznámeny příslušné advokátní komoře a musí jí být předloženy nezbytné doklady.“

- 29 Informace o změně stanov společnosti HR a o převodu obchodních podílů v této společnosti byly zapsány do obchodního rejstříku vedeného u Amtsgericht Traunstein (okresní soud v Traunsteinu) dne 6. dubna 2021.
- 30 Dopisy z 9. dubna 2021 a 9. května 2021 informovala společnost HR o změně svých stanov a o převodu 51 ze svých 100 obchodních podílů na společnost SIVE Mnichovskou advokátní komoru.
- 31 Dopisem ze dne 19. května 2021 sdělila Mnichovská advokátní komora společnosti HR, že převod obchodních podílů na společnost SIVE je dle § 59a a § 59e dřívějšího advokátního řádu zakázán, a pokud se u převodu setrvá, společnost HR bude vyškrtuta ze seznamu členů advokátní komory.
- 32 Dopisem ze dne 26. května 2021 sdělila společnost HR Mnichovské advokátní komoře, že na uvedeném převodu trvá.
- 33 Rozhodnutím ze dne 9. listopadu 2021, které bylo společnosti HR doručeno dne 11. listopadu 2021, vyškrtla Mnichovská advokátní komora na základě § 59e odst. 1 první věty ve spojení s § 59h odst. 3 první větou dřívějšího advokátního řádu tuto společnost ze seznamu svých členů, a to v podstatě z toho důvodu, že společníky advokátní společnosti mohou být pouze advokáti, příslušníci povolání uvedených v § 59a odst. 1 první větě a odstavci 2 tohoto řádu a lékaři a lékárníci. Mnichovská advokátní komora byla toho názoru, že ustanovení dřívějšího advokátního řádu, která musela použít, aniž měla v tomto směru prostor pro uvážení, nejsou v rozporu ani s články 49 a 63 SFEU ani s článkem 15 směrnice 2006/123, neboť čl. 25 odst. 1 druhý pododstavec písm. a) této směrnice povoluje pro regulovaná povolání rovnocenná omezení.

- 34 Dne 26. listopadu 2021 podala společnost HR proti rozhodnutí Mnichovské advokátní komory o svém vyškrcnutí ze seznamu členů zmíněné komory žalobu u Bayerischer Anwaltsgerichtshof (Bavorská disciplinární komise pro advokáty, Německo), která je předkládajícím soudem. Společnost HR na podporu žaloby tvrdí, že § 59e odst. 1 první věta a § 59h odst. 3 první věta dřívějšího advokátního řádu odporují zejména právu na volný pohyb kapitálu, které je zaručeno v čl. 63 odst. 1 SFEU, jakož i právům, která pro ni vyplývají z článku 15 směrnice 2006/123. Toto rozhodnutí údajně odporuje i právu společnosti SIVE na svobodu usazování, které je zaručeno v člancích 49 a 54 SFEU.
- 35 Předkládající soud zdůrazňuje, že nabývání obchodních podílů v právnické osobě soukromého práva spadá pod volný pohyb kapitálu zaručený v článku 63 SFEU. Naproti tomu v případě, kdy nabyvatel hodlá prostřednictvím této transakce vykonávat na podnik vliv, což lze zjistit zejména na základě objemu nabytých obchodních podílů a struktury společenské smlouvy, musí převážít svoboda usazování a volný pohyb služeb.
- 36 Předkládající soud uvádí, že v projednávaném případě bylo na společnost SIVE převedeno 51 ze 100 obchodních podílů společnosti HR, v důsledku čehož získala prvně uvedená společnost na kapitálu společnosti HR většinový podíl. Stanovy společnosti HR jsou nicméně v souladu s § 59f odst. 4 dřívějšího advokátního řádu, který vyžaduje, aby byla při výkonu povolání advokáta zaručena nezávislost advokátů, kteří jsou jakožto jednatelé nebo podle stanov oprávněni jednat jménem společnosti. Tyto stanovy totiž obsahují několik ustanovení, která mají tuto nezávislost zajistit, a to zejména pokud jde o odvolávání jednatelů, pravomoci valné hromady a nepřipustnost usnesení, která nejsou s těmito ustanoveními v souladu.
- 37 Předkládající soud má za těchto okolností v první řadě pochybnosti o slučitelnosti § 59a a § 59e až § 59h dřívějšího advokátního řádu s článkem 63 SFEU.
- 38 Uvedený soud je zaprvé toho názoru, že § 59e odst. 1 první věta tohoto řádu omezuje okruh potenciálních společníků advokátních společností na advokáty a příslušníky určitých svobodných povolání uvedených v § 59a odst. 1 první větě a odstavci 2 uvedeného řádu. Ustanovení § 59e odst. 1 druhé věty téhož řádu zadruhé ukládá společníkům povinnost vykonávat profesní činnost v rámci advokátní společnosti. Podle § 59e odst. 2 první věty dřívějšího advokátního řádu zatřetí platí, že pokud mají podíl na základním kapitálu advokátní společnosti příslušníci jiných svobodných povolání než advokáti, musí mít většinu obchodních podílů a hlasovacích práv advokáti. Z § 59e odst. 2 druhé věty tohoto řádu začtvrté vyplývá, že společníci, kteří nejsou oprávněni k výkonu povolání advokáta nebo nějakého jiného svobodného povolání uvedeného v § 59a odst. 1 první větě a odstavci 2 zmíněného řádu, nemají hlasovací právo.
- 39 Předkládající soud má pochybnosti, zda lze tato ustanovení, která podle jeho názoru odporují volnému pohybu kapitálu, odůvodnit na základě čl. 65 odst. 2 SFEU, který členským státům umožňuje přijmout právní úpravu, jejímž cílem je zachovat veřejný pořádek a veřejnou bezpečnost. Omezení stanovená v § 59a, § 59e a § 59h dřívějšího advokátního řádu by totiž nemusela být k zajištění nezávislosti advokáta nezbytná, neboť § 59f odst. 4 tohoto řádu zakazuje společníkům ovlivňovat činnost advokáta spočívající v právním poradenství, a to včetně úkonů přijetí či odmítnutí zmocnění, a nezávislost vedení lze zaručit stanovami společnosti, jako je tomu v případě stanov společnosti HR. Nejen že advokátní komory mohou podmínit zápis advokátní společnosti na seznam svých členů tím, že jsou ve stanovách této společnosti uvedena patřičná ustanovení, ale rovněž mohou podle § 59h dřívějšího advokátního řádu v případě následné změny uvedených stanov, která ochranu nezávislosti advokátní činnosti omezuje nebo vylučuje, takový zápis zrušit.

- 40 I kdyby zákaz účasti třetích osob, které mají zájem pouze na dosažení zisku, byl vhodným prostředkem k tomu, aby se zabránilo vlivu ryze finančních investorů na provozní činnost advokátní společnosti, má předkládající soud pochybnosti o nezbytnosti tohoto zákazu, neboť se domnívá, že zabránit vlivu společníků na advokátní činnost společnosti umožňují vnitrostátní právní úprava a společenská smlouva. Je tedy na ryze finančním investorovi, aby se rozhodl, zda chce mít v takové společnosti podíl, i když nebude mít žádný vliv na její vedení.
- 41 Předkládající soud pokládá za sporné i to, zda požadavky vyplývající z § 59a, § 59e a § 59h dřívějšího advokátního řádu představují soudržné a systematické omezení volného pohybu kapitálu s cílem chránit nezávislost advokátní činnosti a zabezpečit řádný výkon spravedlnosti. V tomto ohledu zdůrazňuje, že i když omezení okruhu společníků může třetím osobám, které tyto požadavky nesplňují, zabránit, aby jakožto společníci vykonávaly na advokátní společnost vliv, společníci, kteří požadavky stanovené v § 59e dřívějšího advokátního řádu splňují, mohou vedení advokátní společnosti ovlivňovat stejným způsobem. Toto ustanovení ani § 59a tohoto řádu totiž neobsahují žádné kvantitativní požadavky stran povinnosti společníků spolupracovat. Je tedy možné, že společník – byť advokát – sleduje prostřednictvím své účasti především finanční zájmy a na uskutečňování cílů společnosti se podílí pouze okrajově.
- 42 Předkládající soud dále poukazuje na to, že nový advokátní řád, který nabyl účinnosti dne 1. srpna 2022, podmínky pro sdružování se v rámci advokátní společnosti zmírnil. Právní poradenství totiž mohou poskytovat společnosti věnující se výkonu svobodného povolání ve smyslu § 59c tohoto nového řádu, jejichž členy mohou být nyní kromě příslušníků určitých profesí, kteří měli toto právo již na základě § 59a dřívějšího advokátního řádu, i další osoby vykonávající povolání uvedená v § 1 odst. 2 zákona o profesních občanských společnostech, a sice inženýři, architekti, komerční chemici, lodivodi, novináři, umělci a spisovatelé. Okruh osob, které mohou být členy společnosti věnující se výkonu svobodného povolání, je tudíž nyní velmi různorodý.
- 43 Předkládající soud se nakonec domnívá, že i když je nutno chránit důvěru v to, že advokát dodržuje profesní tajemství, a vyžadovat respektování povinnosti dodržovat profesní tajemství po všech členech orgánů advokátní společnosti, a nejen po advokátovi, který v této společnosti působí, lze pochybovat o tom, zda může být zákaz účasti třetích osob odůvodněn tím, že těmto osobám brání v přístupu k informacím nebo dokumentům, na něž se vztahuje povinnost dodržovat tajemství. Článek 13 stanov společnosti HR v tomto ohledu stanoví velmi přísná pravidla – právo společníků na informace je omezeno a na společníky se vztahuje povinnost advokáta dodržovat profesní tajemství. Pokud jde o jednu ze základních profesních povinností advokáta, za jejíž nedodržení se navíc ukládá trestní sankce, advokátní komora mohla již na základě § 59c a § 59e dřívějšího advokátního řádu stanovy advokátní společnosti zkontrolovat a ověřit, zda jsou v nich dostatečně respektovány požadavky týkající se povinnosti advokáta dodržovat profesní tajemství. Nyní je advokátní komora povinna provádět tuto kontrolu na základě § 59d a § 59e nového advokátního řádu.
- 44 Předkládající soud ve druhé řadě uvádí, že pokud společnost HR poskytuje služby ve smyslu čl. 4 bodu 1 směrnice 2006/123, může se dovolávat toho, že omezení stanovená v § 59a, § 59e a § 59h dřívějšího advokátního řádu nejsou odůvodněna s ohledem na čl. 15 odst. 2 písm. c) a odst. 3 písm. c) této směrnice. I když uvedená směrnice umožňuje stanovit omezení, která zaručují nezávislost právního poradenství a řádný výkon spravedlnosti, tato omezení musí být přiměřená. O přiměřenosti omezení, která jsou stanovena v § 59a a § 59e dřívějšího advokátního řádu pro nabytí obchodních podílů v advokátní společnosti, ovšem existují vážné pochybnosti. Nezávislost činnosti advokáta, řádný výkon spravedlnosti, povinnost advokáta zachovávat důvěrnost, a tedy

i důvěra ve výkon spravedlnosti jsou totiž dostatečně zaručeny omezeními práv společníků stanovenými v § 59f dřívějšího advokátního řádu i ve stanovách společnosti HR. Účast společníků, kteří především poskytují kapitál, nevyvolává větší rizika, než jaká jsou spojena s účastí osob, které mohou být společníky společnosti věnující se výkonu svobodného povolání podle nového advokátního řádu.

45 Kdyby bylo třeba ve třetí řadě konstatovat, že společnost SIVE chce na činnost společnosti HR vykonávat dominantní vliv, bylo by nutno dospět k závěru, že byla porušena nejen směrnice 2006/123, ale i právo společnosti SIVE na svobodu usazování ve smyslu článku 49 SFEU.

46 Za těchto podmínek se Bayerischer Anwaltsgerichtshof (Bavorská disciplinární komise pro advokáty) rozhodla přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Jedná se o nepřipustné omezení práva na volný pohyb kapitálu ve smyslu čl. 63 odst. 1 SFEU, jestliže podle právních předpisů členského státu musí být advokátní společnost vyškrtuta ze seznamu členů advokátní komory, pokud

- a) je obchodní podíl na advokátní společnosti převeden na osobu, která nesplňuje zvláštní profesní požadavky, jež se podle práva členského státu vážou k nabytí obchodního podílu? V důsledku těchto požadavků může obchodní podíl na advokátní společnosti nabýt pouze advokát nebo jiný člen advokátní komory, patentový zástupce, daňový poradce, daňový zástupce, auditor nebo certifikovaný účetní, příslušník advokátní profese z jiného státu, kterému je v tuzemsku povoleno poskytovat právní poradenství, resp. patentový zástupce, daňový poradce, daňový zástupce, auditor nebo certifikovaný účetní z jiného státu, kterému je v tuzemsku povolen výkon této činnosti, nebo lékař či lékárník,
- b) společník sice splňuje zvláštní požadavky uvedené v první otázce písmeni a), avšak není profesně činný v rámci dané advokátní společnosti?
- c) v důsledku převodu jednoho nebo více obchodních podílů či hlasovacích práv již advokátům nenáleží většinový podíl na této společnosti?

2) Jedná se o nepřipustné omezení práva na volný pohyb kapitálu ve smyslu čl. 63 odst. 1 SFEU, jestliže společníkovi, který není oprávněn k výkonu povolání ve smyslu první otázky písmene a), nenáleží hlasovací právo, ačkoli stanovy společnosti za účelem ochrany nezávislosti advokátů a advokátní činnosti společnosti obsahují ustanovení, která zajišťují, že společnost zastupují jakožto vedoucí nebo prokuristé výlučně advokáti, společníkům a valné hromadě je zakázáno ovlivňovat vedení společnosti prostřednictvím pokynů nebo nepřímou pohružkou nepříznivými následky, rozhodnutí společníků, která jsou v rozporu s uvedenými pravidly, jsou neúčinná a povinnost advokátů dodržovat profesní tajemství se vztahuje i na společníky a jimi zmocněné osoby?

3) Splňují omezení uvedená v první a druhé otázce podmínky stanovené v čl. 15 odst. 3 písm. a) až c) směrnice [2006/123], na jejichž základě by bylo možno je kvalifikovat jako přípustné zásahy do volného pohybu služeb?

4) V případě, že podle názoru [Soudního dvora] není dotčeno právo žalobkyně na volný pohyb kapitálu [...] a nedošlo k porušení směrnice [2006/123,] [p]orušují omezení uvedená v první a druhé otázce právo [společnosti SIVE] na svobodu usazování ve smyslu článku 49 SFEU?“

K předběžným otázkám

K první, třetí a čtvrté otázce

- 47 V rámci první, třetí a čtvrté otázky, které je třeba posoudit společně, předkládající soud odkazuje na vnitrostátní právní úpravu, která stanoví, že pokud je obchodní podíl na advokátní společnosti převeden na osobu, které tato právní úprava neumožňuje stát se společníkem v tomto typu společnosti, tato společnost se vyškrtne ze seznamu členů advokátní komory, jestliže společník není v rámci dané advokátní společnosti profesně činný nebo společníci, kteří jsou advokáty, už nemají většinu obchodních podílů nebo hlasovacích práv. Z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že cílem uvedené právní úpravy je v podstatě zabránit tomu, aby provozní činnost advokátní společnosti ovlivňovali ryze finanční investoři, kteří v této společnosti nechtějí být profesně činní.
- 48 Ve snaze poskytnout předkládajícímu soudu užitečnou odpověď je třeba konstatovat, že podstatou těchto otázek předkládajícího soudu je, zda musí být článek 49 a čl. 63 odst. 1 SFEU, jakož i čl. 15 odst. 2 písm. c) a odst. 3 směrnice 2006/123 vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která pod sankcí vyškrtnutí dotyčné advokátní společnosti ze seznamu členů advokátní komory zakazuje, aby byly obchodní podíly na této společnosti převedeny na ryze finanční investora, který nehodlá v rámci uvedené společnosti vykonávat profesní činnost uvedenou v této právní úpravě.
- 49 I když předkládající soud ve třetí otázce poukazuje i na volný pohyb služeb, ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, nevyplývá, že by se společnost SIVE chtěla dovolávat této svobody za účelem poskytování právních služeb v Německu. Uvedená svoboda je tedy ve věci v původním řízení irelevantní.
- 50 Poukazuje-li předkládající soud na svobodu usazování a na volný pohyb kapitálu, je třeba předně zjistit, jaká základní svoboda na spor v původním řízení dopadá – za tímto účelem je třeba zohlednit předmět vnitrostátní právní úpravy dotčené ve věci v původním řízení a případně skutkové okolnosti daného případu (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 13. listopadu 2012, *Test Claimants in the FII Group Litigation*, C-35/11, EU:C:2012:707, body 90, 93 a 94, jakož i ze dne 24. února 2022, *Viva Telecom Bulgaria*, C-257/20, EU:C:2022:125, body 78, 82 a 83).
- 51 Do působnosti svobody usazování v tomto ohledu spadají vnitrostátní právní předpisy, které se použijí pouze na podíly umožňující vykonávat nepochybný vliv na rozhodování společnosti a určovat její činnost. Naproti tomu vnitrostátní ustanovení, která se použijí na podíly nabyté pouze s cílem investovat bez úmyslu ovlivňovat řízení a kontrolu podniku, musí být zkoumána výlučně z hlediska volného pohybu kapitálu (rozsudek ze dne 24. února 2022, *Viva Telecom Bulgaria*, C-257/20, EU:C:2022:125, body 79 a 80, jakož i citovaná judikatura).
- 52 Z toho vyplývá, že na vnitrostátní právní předpisy, které se nepoužijí pouze na podíly umožňující vykonávat nepochybný vliv na rozhodování společnosti a určovat její činnost, ale použijí se nezávisle na velikosti podílu, který akcionář ve společnosti vlastní, se může vztahovat jak svoboda usazování, tak volný pohyb kapitálu (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 24. května 2007, *Holböck*, C-157/05, EU:C:2007:297, body 23 a 24, jakož i ze dne 21. října 2010, *Idryma Typou*, C-81/09, EU:C:2010:622, bod 49).

- 53 Soudní dvůr ovšem dotčené opatření v zásadě posuzuje pouze s ohledem na jednu z těchto dvou svobod, jestliže se za okolností sporu v původním řízení ukáže, že jedna z nich je ve vztahu ke druhé zcela druhotná a může být do ní zahrnuta (rozsudky ze dne 3. října 2006, *Fidium Finanz*, C-452/04, EU:C:2006:631, bod 34, a ze dne 17. září 2009, *Glaxo Wellcome*, C-182/08, EU:C:2009:559, bod 37).
- 54 V projednávaném případě je cílem vnitrostátní právní úpravy, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, zabránit zejména tomu, aby podíly – ať už jakéhokoli rozsahu – v advokátní společnosti nabývaly osoby, které nejsou advokáty ani příslušníky povolání uvedených v § 59a odst. 1 první větě a odstavci 2 dřívějšího advokátního řádu.
- 55 Je pravda, že společnost SIVE nabyla 51 % základního kapitálu společnosti HR. Do věcné působnosti svobody usazování přitom náleží vnitrostátní ustanovení, která se uplatní v případě, kdy společnost z určitého členského státu drží podíl na základním kapitálu společnosti usazené v jiném členském státě umožňující jí vykonávat nepochybný vliv na rozhodování posledně uvedené společnosti a určovat její činnost (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. září 2009, *Glaxo Wellcome*, C-182/08, EU:C:2009:559, bod 47), což je případ držení většinového podílu na jejím kapitálu (v tomto smyslu viz usnesení ze dne 10. května 2007, *Lasertec*, C-492/04, EU:C:2007:273, bod 23, jakož i rozsudek ze dne 21. prosince 2016, *AGET Iraklis*, C-201/15, EU:C:2016:972, body 46 a 47).
- 56 Stanovy společnosti HR ovšem byly pozměněny tak, že společnost SIVE byla o možnost vykonávat vliv, které se mohla domáhat na základě kapitálového kritéria, připravena. Jak vyplývá z písemností založených ve spise, který má Soudní dvůr k dispozici, taková změna může znamenat, že společnost SIVE nabyla obchodní podíly ve společnosti HR pouze proto, aby posledně uvedené společnosti poskytla kapitál, který jí umožní financování vývoje inovativního právního modelu založeného na nových technologiích.
- 57 Z toho vyplývá, že věc v původním řízení spadá jak do působnosti svobody usazování, tak do působnosti volného pohybu kapitálu, přičemž ani jednu z těchto svobod nelze ve vztahu ke druhé považovat za druhotnou.
- 58 Co se v první řadě týče svobody usazování, z bodu 6 odůvodnění směrnice 2006/123 vyplývá, že překážky bránící této svobodě nelze odstranit pouhým přímým použitím článku 49 SFEU, neboť je zejména velmi složité řešit překážky této svobody případ od případu. Z toho vyplývá, že pokud určitá situace spadá do působnosti této směrnice, není třeba ji zkoumat rovněž s ohledem na článek 49 SFEU (rozsudek ze dne 26. června 2019, *Komise v. Řecko*, C-729/17, EU:C:2019:534, body 53 a 54).
- 59 Jak je přitom uvedeno v bodě 33 odůvodnění směrnice 2006/123, do věcné působnosti této směrnice spadá i právní poradenství, které zahrnuje právní služby poskytované advokáty (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 13. ledna 2022, *Minister Sprawiedliwości*, C-55/20, EU:C:2022:6, bod 88).
- 60 Dále je třeba konstatovat, že vnitrostátní právní úprava dotčená ve věci v původním řízení, a to zejména omezení okruhu osob, které se mohou sdružovat, jakož i požadavek aktivní spolupráce v rámci dané společnosti ve smyslu § 59e odst. 1 první a druhé věty dřívějšího advokátního řádu, odpovídá „požadavkům“ ve smyslu čl. 4 bodu 7 uvedené směrnice, které se v podstatě týkají držení podílu na kapitálu společnosti, a spadají tedy do působnosti čl. 15 odst. 2 písm. c) téže směrnice.

- 61 Článek 15 směrnice 2006/123 v odstavci 1 v tomto ohledu stanoví, že členské státy jsou povinny posoudit, zda jsou v rámci jejich právního systému uplatňovány požadavky, které jsou uvedeny v odstavci 2 tohoto článku, a zajistit, aby všechny takové požadavky byly slučitelné s podmínkami stanovenými v odstavci 3 uvedeného článku. Tento článek 15 kromě toho v odstavci 5 písm. a) a odstavci 6 členským státům umožňuje zachovat, nebo případně zavést požadavky odpovídající druhu požadavků uvedených v odstavci 2, pokud tyto požadavky splní podmínky stanovené v odstavci 3 tohoto článku [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 16. června 2015, *Rina Services a další*, C-593/13, EU:C:2015:399, bod 33, a ze dne 29. července 2019, *Komise v. Rakousko (stavební inženýři, patentoví zástupci a veterinární lékaři)*, C-209/18, EU:C:2019:632, bod 80].
- 62 Kumulativní podmínky uvedené v čl. 15 odst. 3 směrnice 2006/123 se týkají zaprvé nediskriminační povahy daných požadavků, jež nesmějí být přímo ani nepřímo diskriminační na základě státní příslušnosti nebo v případě společností na základě umístění jejich sídla, zadruhé jejich nezbytnosti, tzn. že musí být opodstatněné naléhavým důvodem obecného zájmu, a zatřetí jejich přiměřenosti, neboť uvedené požadavky musejí být vhodné k zajištění dosažení sledovaného cíle a nesmějí překračovat rámec toho, co je pro dosažení daného cíle nezbytné, a nesmí být možné je nahradit jinými, méně restriktivními opatřeními, jimiž by bylo dosaženo stejného výsledku [rozsudek ze dne 29. července 2019, *Komise v. Rakousko (stavební inženýři, patentoví zástupci a veterinární lékaři)*, C-209/18, EU:C:2019:632, bod 81].
- 63 Pokud jde v projednávaném případě nejprve o první podmínku týkající se nediskriminační povahy požadavků dotčených ve věci v původním řízení, žádný z nich diskriminační povahu nemá, takže tuto podmínku splňují.
- 64 Co se dále týče druhé podmínky týkající se nezbytnosti těchto požadavků, z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že jejich účelem je zajistit nezávislost a bezúhonnost povolání advokáta a dodržování zásady transparentnosti a povinnosti advokátů dodržovat profesní tajemství.
- 65 Tyto cíle nepochybně souvisejí s ochranou příjemců služeb – v projednávaném případě služeb právních – a se zabezpečením řádného výkonu spravedlnosti, které představují naléhavé důvody obecného zájmu ve smyslu čl. 4 bodu 8 směrnice 2006/123 ve spojení s bodem 40 jejího odůvodnění. Vzhledem k tomu, že je tímto čl. 4 bodem 8 toliko kodifikována judikatura Soudního dvora, je třeba uvést, že Soudní dvůr v rámci výkladu primárního práva kvalifikoval jako naléhavé důvody obecného zájmu jak ochranu procesních subjektů (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 12. prosince 1996, *Reisebüro Broede*, C-3/95, EU:C:1996:487, bod 38; ze dne 17. března 2011, *Peñarroja Fa*, C-372/09 a C-373/09, EU:C:2011:156, bod 55, jakož i ze dne 18. května 2017, *Lahorgue*, C-99/16, EU:C:2017:391, body 34 a 35), tak řádný výkon povolání advokáta (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. února 2002, *Wouters a další*, C-309/99, EU:C:2002:98, bod 107).
- 66 V tomto ohledu je třeba připomenout, že účelem činnosti advokáta spočívající v zastupování, která je vykonávána v zájmu řádného výkonu spravedlnosti, je především co nejlépe chránit a hájit zájmy mandanta, a to zcela nezávisle a v souladu se zákonem a profesními a etickými pravidly (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 4. února 2020, *Uniwersytet Wrocławski a Polsko v. REA*, C-515/17 P a C-561/17 P, EU:C:2020:73, bod 62, jakož i ze dne 24. března 2022, *PJ a PC v. EUIPO*, C-529/18 P a C-531/18 P, EU:C:2022:218, bod 64). Advokátům je svěřeno základní poslání v demokratické společnosti, a sice obhajoba a procesní obrana jednotlivců, které zahrnuje jednak požadavek, aby každý jednotlivec měl možnost svobodně se obrátit na svého advokáta, jehož profese již sama o sobě zahrnuje úkol poskytovat nezávisle právní stanoviska každému, kdo

je potřebuje, a jednak související požadavek loajality advokáta vůči klientovi (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. prosince 2022, Orde van Vlaamse Balies a další, C-694/20, EU:C:2022:963, bod 28 a citovaná judikatura).

- 67 Pokud jde nakonec o třetí podmínku týkající se přiměřenosti požadavků dotčených ve věci v původním řízení, vyplývá z ní, že tyto požadavky musí být vhodné k zajištění dosažení sledovaného cíle, nesmějí překračovat rámec toho, co je pro dosažení daného cíle nezbytné, a není možné je nahradit jinými, méně restriktivními opatřeními, jimiž by bylo dosaženo stejného výsledku.
- 68 Vzhledem k tomu, že v projednávaném případě mají uvedené požadavky napomoci k respektování nezávislosti advokáta a dodržování zákazu střetu zájmů, a to zejména tím, že vylučují, aby mohli rozhodování a činnost advokátní společnosti ovlivňovat ryze finanční investoři, zdá se, že jsou vhodné k zajištění dosažení cíle spočívajícího v zabezpečení řádného výkonu spravedlnosti a bezúhonnosti povolání advokáta.
- 69 Snaha ryze finančního investora o zhodnocení jeho investice by totiž mohla mít dopad na organizaci a činnost advokátní společnosti. Kdyby takový investor považoval výnosnost své investice za nedostatečnou, mohl by požadovat, aby došlo ke snížení nákladů nebo aby se hledal určitý typ klientů, a to případně pod hrozbou stažení své investice, přičemž již na základě takové hrozby by bylo možné konstatovat, že vykonává na danou společnost vliv, byť jen nepřímý.
- 70 Je přitom třeba zaprvé konstatovat, že zatímco jediným cílem ryze finančního investora je dosažení zisku, advokáti svou činnost nevykonávají pouze za ekonomickým účelem, ale jsou povinni dodržovat profesní a etická pravidla.
- 71 V tomto ohledu je třeba podotknout, že pro výkon povolání advokáta je nezbytná neexistence střetu zájmů, která vyžaduje zejména to, aby advokáti byli – a to i finančně – nezávislí na orgánech veřejné moci a ostatních subjektech, jimiž se nesmí nechat ovlivňovat (rozsudek ze dne 2. prosince 2010, Jakubowska, C-225/09, EU:C:2010:729, bod 61). Bez takové finanční nezávislosti by totiž mohla nad hledisky souvisejícími výlučně s ochranou zájmu klientů advokátní společnosti převážit hlediska hospodářské povahy zaměřená na krátkodobý zisk ryze finančního investora. Dále je třeba podotknout, že vztah mezi advokátem a klientem mohou ovlivnit i případné vazby mezi ryze finančním investorem a tímto klientem, a to takovým způsobem, že nelze vyloučit rozpor s profesními či etickými pravidly.
- 72 Zadruhé vzhledem k tomu, že profesní a etická pravidla vztahující se na povolání advokáta nejsou na unijní úrovni harmonizována, každý členský stát si v zásadě může upravit výkon tohoto povolání na svém území. Pravidla vztahující se na uvedené povolání se proto v jednotlivých členských státech mohou podstatně lišit (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 19. února 2002, Wouters a další, C-309/99, EU:C:2002:98, bod 99; ze dne 2. prosince 2010, Jakubowska, C-225/09, EU:C:2010:729, bod 57, a ze dne 7. května 2019, Monachos Eirinaios, C-431/17, EU:C:2019:368, bod 31).
- 73 Za těchto podmínek je členský stát s ohledem na prostor pro uvážení, který je mu takto svěřen, oprávněn mít za to, že advokát by nebyl schopen vykonávat své povolání nezávisle a v souladu se svými profesními a etickými povinnostmi, kdyby pracoval ve společnosti, jejímiž společníky jsou osoby, které jednak nevykonávají povolání advokáta ani jiné povolání, na které se vztahují zmírňující účinky vyplývající z profesních a etických pravidel, a jednak si počínají výlučně jako

ryze finanční investoři, kteří nemají v úmyslu vykonávat v této společnosti činnost prováděnou v rámci takového povolání. To platí tím spíše, jestliže chce takový investor – stejně jako ve věci v původním řízení – nabýt většinu obchodních podílů v dotčené advokátní společnosti.

- 74 S ohledem na tento prostor pro uvážení je členský stát oprávněn se domnívat, že existuje riziko, že opatření, která jsou stanovena ve vnitrostátní právní úpravě nebo ve stanovách advokátní společnosti za účelem zachování profesní nezávislosti a bezúhonnosti advokátů působících v této společnosti, se v případě kapitálové účasti ryze finančního investora v rámci uvedené společnosti v praxi ukáží pro účinné dosažení cílů připomenutých v bodech 64 až 66 tohoto rozsudku jako nedostatečná, a to s ohledem na – byť nepřímý – vliv, který by tento investor mohl mít na vedení a činnost této společnosti prostřednictvím rozhodnutí o investování nebo o stažení investic, která by převážně, či dokonce výlučně vycházela ze snahy o dosažení zisku.
- 75 Co se ve druhé řadě týče volného pohybu kapitálu, který je zaručen v článku 63 SFEU, pod tento článek spadají přímé investice ve formě účasti ve společnosti prostřednictvím držení akcií, která umožňuje skutečně se podílet na jeho řízení a kontrole, jakož i koupě cenných papírů uskutečněná pouze s cílem investovat bez úmyslu ovlivňovat řízení a kontrolu společnosti (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 17. září 2009, *Glaxo Wellcome*, C-182/08, EU:C:2009:559, bod 40, jakož i ze dne 21. prosince 2016, *AGET Iraklis*, C-201/15, EU:C:2016:972, bod 58 a citovaná judikatura).
- 76 Mezi opatření zakázaná v čl. 63 odst. 1 SFEU jakožto omezení pohybu kapitálu patří zejména ta, která mohou odradit od investování v určitém členském státě společnosti nerezidenty (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 6. března 2018, *SEGRO a Horváth*, C-52/16 a C-113/16, EU:C:2018:157, bod 65). Jako „omezení“ podle tohoto čl. 63 odst. 1 SFEU tedy musí být kvalifikována vnitrostátní opatření, která mohou zabránit nabývání akcií ve společnostech-rezidentech nebo ho omezit či odradit investory z jiných členských států od investování do kapitálu těchto společností (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. října 2010, *Idryma Typou*, C-81/09, EU:C:2010:622, bod 55).
- 77 V projednávaném případě vnitrostátní právní úprava dotčená ve věci v původním řízení brání v důsledku jiným osobám než advokátům a příslušníkům povolání uvedených v § 59a dřívějšího advokátního řádu nabývat obchodní podíly v advokátní společnosti, takže investoři z jiných členských států, kteří nejsou ani advokáty, ani příslušníky takového povolání, nemohou v tomto typu společností nabývat podíly (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. května 2009, *Komise v. Itálie*, C-531/06, EU:C:2009:315, bod 47). Tato vnitrostátní právní úprava zároveň připravuje advokátní společnosti o přístup ke kapitálu, který by mohl napomoci jejich založení nebo rozvoji. Představuje tudíž omezení volného pohybu kapitálu.
- 78 Omezení volného pohybu kapitálu, která se použijí bez diskriminace na základě státní příslušnosti, ovšem mohou být odůvodněna naléhavými důvody obecného zájmu, pokud jsou vhodná k zajištění dosažení sledovaného cíle a nepřekračují rámec toho, co je pro dosažení tohoto cíle nezbytné (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. května 2009, *Komise v. Itálie*, C-531/06, EU:C:2009:315, bod 49).
- 79 Posouzení provedené z hlediska čl. 15 odst. 3 směrnice 2006/123, a to v bodech 64 až 74 tohoto rozsudku, v tomto směru nevede, pokud jde o článek 63 SFEU, k odlišnému závěru.

80 Za těchto podmínek je třeba na první, třetí a čtvrtou otázku odpovědět tak, že čl. 15 odst. 2 písm. c) a odst. 3 směrnice 2006/123, jakož i článek 63 SFEU musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která pod sankcí vyškrtnutí dotyčné advokátní společnosti ze seznamu členů advokátní komory zakazuje, aby byly obchodní podíly na této společnosti převedeny na ryze finančního investora, který nehodlá v rámci uvedené společnosti vykonávat profesní činnost uvedenou v této právní úpravě.

Ke druhé otázce

81 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda musí být článek 63 SFEU vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že společník, který není oprávněn k výkonu některého z povolání, na jehož základě se lze stát společníkem v advokátní společnosti, nemá hlasovací právo, pokud stanoví této společnosti obsahují několik ustanovení, která mohou chránit nezávislost advokátů a advokátní činnosti této společnosti.

82 Německá vláda v odpovědi na otázku Soudního dvora na jednání vysvětlila, že opatření spočívající v tom, že společníci, kteří nejsou oprávněni k výkonu některého z povolání uvedených v § 59e odst. 1 první větě dřívějšího advokátního řádu, nemají hlasovací právo, na něž předkládající soud výslovně poukazuje ve druhé otázce, se uplatňuje v dočasných situacích, které nastávají zejména při úmrtí oprávněného společníka nebo při přijetí opatření, kterým je oprávněný společník zbaven oprávnění k výkonu svého povolání.

83 Vzhledem k tomu, že žádná taková situace ve sporu v původním řízení nenastala, odpověď na tuto otázku neodpovídá objektivní potřebě, která by byla imanentní vyřešení tohoto sporu, a přesahuje rámec soudního posláním, které má Soudní dvůr na základě článku 267 SFEU (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 16. prosince 1981, Foglia, 244/80, EU:C:1981:302, bod 18, jakož i ze dne 26. března 2020, Miasto Łowicz a Prokurator Generalny, C-558/18 a C-563/18, EU:C:2020:234, bod 44).

84 Druhá otázka je proto nepřípustná.

K nákladům řízení

85 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

Článek 15 odst. 2 písm. c) a odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu, jakož i článek 63 SFEU

musí být vykládány v tom smyslu, že

nebrání vnitrostátní právní úpravě, která pod sankcí vyškrtnutí dotyčné advokátní společnosti ze seznamu členů advokátní komory zakazuje, aby byly obchodní podíly na této společnosti převedeny na ryze finančního investora, který nehodlá v rámci uvedené společnosti vykonávat profesní činnost uvedenou v této právní úpravě.

Podpisy